

ЗАТВЕРДЖУЮ
Фізична особа підприємець
 Л.В. Лапіна
08.10.2026 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Українська мова, українська та зарубіжна література: сучасні підходи до викладання за Державним стандартом базової середньої освіти»

Розробник(и): ФОП Лапіна Людмила Вікторівна ЄДРПОУ 1862844944

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Л.В. Лапіна

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Мовно-літературна галузь Державного стандарту базової середньої освіти ставить у центр читацьку і комунікативну компетентності: учень має розуміти й інтерпретувати тексти різних видів, створювати власні усні й письмові висловлення, працювати з медіатекстами. Модельні програми з української мови, української та зарубіжної літератури для 5-9 класів змінили добір текстів, види робіт і підходи до оцінювання. Програма присвячена методиці словесника: як навчати мови й літератури так, щоб результати учнів відповідали стандарту, і як ці результати оцінювати.

Цільова група: Учителі української мови та літератури, зарубіжної літератури, українознавства закладів загальної середньої освіти, учителі інтегрованих мовно-літературних курсів у 5-9 класах НУШ і в старшій школі.

Професійний стандарт: «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Напрями підвищення кваліфікації (відповідно до Порядку, затвердженого постановою КМУ від 21.08.2019 № 800):

- розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій)
- розвиток мовленнєвої, цифрової, комунікаційної та емоційно-етичної компетентності педагогічних працівників

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма реалізується дистанційно. Кожна тема розкриває методику конкретного розділу або виду мовленнєвої діяльності: вимоги модельної програми, методичні прийоми, зразки завдань і критеріїв оцінювання, самостійна робота та підсумкове завдання. Програма має модульну структуру: модулі відповідають напрямам підвищення кваліфікації, кожна тема модуля є логічно завершеним освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг в межах одного освітнього циклу формується накопиченням обраних тем. За результатами кожного

освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Вид підвищення кваліфікації: курси (навчання за програмами підвищення кваліфікації)

Мета підвищення кваліфікації – Удосконалення предметно-методичної та мовно-комунікативної компетентностей учителів-словесників: методика формування читацької, комунікативної та медіаграмотної компетентностей учнів за Державним стандартом базової середньої освіти, оцінювання усних і письмових робіт.

Завдання підвищення кваліфікації:

- проаналізувати вимоги мовно-літературної галузі стандарту і модельних програм з української мови, української та зарубіжної літератури
- опанувати методику навчання читання й інтерпретації художніх, наукових і медійних текстів
- освоїти методику розвитку усного та писемного мовлення, створення текстів різних жанрів, роботи над мовними нормами
- удосконалити методику вивчення літератури: аналіз твору, компаративний підхід, діалог культур у зарубіжній літературі
- опанувати критерії та інструменти оцінювання усних і письмових робіт, підготовку до державної підсумкової атестації
- застосовувати цифрові інструменти для навчання мови та літератури і формування медіаграмотності

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- предметно-методична компетентність (A2)
- мовно-комунікативна компетентність (A1)
- здатність формувати читацьку та медіаграмотну компетентності учнів
- оцінювально-аналітична компетентність (Г1)
- емоційно-етична та культурна компетентність (Б2)
- інформаційно-цифрова компетентність (А3)

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Учителі зможуть викладати українську мову та літературу і зарубіжну літературу за вимогами стандарту, формувати читацьку, комунікативну і медіаграмотну компетентності учнів, оцінювати усні й письмові роботи за прозорими критеріями, готувати учнів до атестації та використовувати цифрові інструменти словесника.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проектній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Модулі плану відповідають напрямам: мова та література, зарубіжна література, українознавство. Тема модуля є окремим освітнім компонентом обсягом від 2 до 30 годин; учитель обирає теми свого предмета, проходити всі теми не обов'язково.

Перелік тем модулів не є вичерпним: суб'єкт підвищення кваліфікації поповнює його новими темами, які включаються до модуля відповідного напрямку. Перелік у цьому документі наведено станом на 08.10.2026; актуальна редакція розміщується в розділі «Важливі документи» програми на платформі «Вектор» і оновлюється в міру поповнення.

№	Модуль (напря́м)	Кількість тем	Лекції, год (на тему)	Самостійна робота, год (на тему, мін.-макс.)	Усього, год (на тему, мін.-макс.)
1	Мова та література	25	1	1-29	2-30
2	Зарубіжна література	11	1	1-29	2-30
3	Українознавство	1	1	1-29	2-30
	Разом тем у програмі	37			

Перелік тем за модулями

Модуль 1. Мова та література (25 тем)

1. Урок мови, який слухають: живі практики для 9 класу НУШ
2. Українська мова і література у 9 класі НУШ: комунікація, критика, креатив
3. Як оживити уроки мови та літератури за допомогою штучного інтелекту у 9 класах НУШ
4. Штучний інтелект як один із дієвих інструментів мотивації учнів на уроках мовно-літературної галузі.
5. Від коляди до TikTok: як оживити традиції в сучасному класі.
6. «Різдвяні традиції як інструмент формування культурної ідентичності: інтерактивні підходи для сучасного уроку української мови та літератури»
7. Українська та медіа: створюємо сучасний урок, який захоплює учнів.
8. Говори українською з радістю: практичні прийоми для вчителя-новатора.
9. Вивчаємо українську через екран: практики використання медіа у формуванні мовної компетентності
10. "Не лякайтесь суржику!" Як м'яко й весело мотивувати учнів говорити українською.
11. Від вправи до компетентності: сучасний підхід до навчання мови у 8 класах НУШ
12. Інтегрований підхід у контексті вивчення української мови у 8 класі НУШ
13. Цікаві та ефективні уроки української літератури у 8 класах НУШ. Новації та виклики.
14. Цифрові інструменти на уроках словесності: як створювати медіазавдання для підвищення зацікавленості учнів
15. Медіазавдання на уроках української мови і літератури: як зацікавити учнів
16. Використання творчих завдань для розвитку ключових компетентностей учнів на уроках української літератури
17. Моделювання уроків української літератури на засадах компетентнісного навчання
18. Формування креативності учнів 7 класу НУШ на уроках української мови та літератури.
19. Закохай у свій предмет, або Мотивація на уроках літератури в НУШ.
20. Формувальне оцінювання на уроках інтегрованого курсу української мови у 6 класі НУШ.
21. Використання ChatGPT у процесі викладання української мови та літератури
22. Мовна компетентність Педагога. Система знань з лексики та стилістики в освіті.
23. Українська мова в повсякденні навчання. Боротьба з суржилом.
24. Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури.
25. Нестандартні прийоми та методи проведення гуманітарного уроку

Модуль 2. Зарубіжна література (11 тем)

1. Зарубіжна література, що лікує: розвиток емпатії учнів через теми самотності й відчуження.
2. Самотність і відчуження в зарубіжній літературі: чому ці теми так резонують із сучасним читачем.
3. Зарубіжна література в епоху TikTok: як зробити класику близькою і актуальною.
4. Digital-дипломатія: як використовувати онлайн-інструменти для літературної освіти.
5. Робимо урок зарубіжної літератури у 8 класі НУШ цікавим. Упровадження новітніх технологій у процес навчання
6. Зарубіжна література у 7 класах НУШ: формування екологічної та історичної свідомості учнів.
7. Літературний Шлях у 7 класі: Інтеграція Зарубіжної Літератури в Новій Українській Школі.
8. Тренди в сучасному викладанні зарубіжної літератури. Творчі та інноваційні методики викладання
9. Зарубіжна література: за межами сторінок – вивчення, взаємодія та вдосконалення викладання
10. Формувальне оцінювання на уроках інтегрованого курсу української та зарубіжної літератури у 6 класі НУШ.
11. Інтерактивна взаємодія між вчителем та учнем на уроках зарубіжної літератури у 5 класах НУШ

Модуль 3. Українознавство (1 тем)

1. Формування почуття українського патріотизму на уроках Українознавства

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Мова та література

Мета модуля: Удосконалення професійних навичок філологів щодо формування комунікативної та читацької грамотності учнів.

Завдання модуля:

- Методика розвитку критичного мислення через текст
- Опанування інструментів для створення цифрового контенту
- Вивчення стратегій аналізу сучасного літературного процесу
- Формування навичок публічного виступу у школярів

Модуль 2. Зарубіжна література

Мета модуля: Розвиток літературної та соціокультурної компетентності вчителів зарубіжної літератури.

Завдання модуля:

- Вивчення сучасних літературознавчих концепцій
- Методика роботи з текстами різних епох та жанрів
- Формування читацьких інтересів у цифровому середовищі
- Інтеграція літератури з кіно та живописом

Модуль 3. Українознавство

Мета модуля: Розвиток професійних компетенцій педагогів у сфері українознавчої та патріотичної освіти.

Завдання модуля:

- Вивчення історії та традицій українського народу в європейському контексті
- Методика формування національної самосвідомості учнів
- Інтеграція українознавчого компонента в різні навчальні предмети
- Створення цифрових українознавчих проєктів

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Академічна доброчесність у середній школі: методичні рекомендації. URL: <https://tinyurl.com/chesnist>
2. Арват Ф. С., Коваленко Є. І., Кириленко С. В., Щербань П. М. Культура спілкування : навч. метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 328 с.
3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
4. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів І-ІІІ класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
5. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
6. Брюховецький В.С. Ліна Костенко: Нарис творчості. К.: Дніпро, 1990. 262 с.
7. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
8. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності у навчальний предмет «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
9. Гайдученко С. О. Мотивація персоналу. Харків : ХНУМГ, 2013. 111 с.
10. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
11. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
12. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
13. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан, О.М. Євдін, В.М. Могильниченко, О.В. Горіцький, О.П. Жихарев, О.М. Крикун; За заг. редакцією к.м.н. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
14. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : навч. посіб. Київ: «Ексоб», 2002. 200 с.
15. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту/ навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 423 с.
16. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
17. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
18. Новик І., Борисенко Ю., Венгловська О., Гладкова Г., Стягунова О. Підготовка супервізорів для закладів загальної середньої освіти: комплект навчально-методичного забезпечення. Київ. УІРО. 2024. URL: <https://bit.ly/3W23u8e>
19. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eB>
20. Піроженко, Т.О., Соловйова, Л.І. та ін. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі: навчально-методичний посібник. Київ. Видавничий дім «Слово». 2017. 89 с.
21. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
22. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловйова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/ 722164/>.
23. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
24. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Пінковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
25. Скидан М.А., Євдін О.М. , Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних,

несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.

26. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
27. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
28. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
29. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
30. Шість цеглинок методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation, 2018. 35с. URL: <https://cutt.ly/b0zhk4l>
31. Щербак О.І., Софій Н.З., Бович Б.Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2014. 136 с.
32. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71
33. Adizes I. Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about it. Englewood Cliffs., N.J.: Prentice Hall, 1989, 384 p.
34. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
35. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
36. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
37. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
38. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>
39. Lesen, Schreiben, Hören, Spielen, Sprechen: Deutsch lernen im Internet. URL: <http://surl.li/eakxx>
40. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>

Додаткова література:

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта. Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1998. 342 с.
2. Бахтіна Г. П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
3. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3BypwoI>
4. Даниленко Л.І. Пізнавальні завдання до розділу «Людина»: навч. методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2013. 68 с.
5. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
6. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf
7. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
8. Скидан М.А., Євдін О.М. , Могилянченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
9. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.

10. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL:
<http://surl.li/ealag>
11. Increasing motivation through students setting goal. URL:
<http://surl.li/eakxv>
12. Rubin, S., & Schechter, N. (1997). Exploring the social construction of bereavement : Perceptions of adjustment and recovery in bereaved men. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67, 279-289.